

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.

Focea apare in fie care
Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericescă-politică.

Inserțiuni

Unu șir garmond:
odată 7 cr., a doua ora
6 cr., a treia ora 5 cr.,
și de fie care publica-
țiune timbru de 30 cr.

Totă ce privesce focea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
strațiunea Unirii»
in
Blașiū.

Anul IV.

Blașiū 22 Septembrie 1894.

Numărul 40.

În delegațiune.

Pe ziua de 14 a c. au fost con-
vocate delegațiunile celor două părți
ale monarhiei noastre la Budapesta.

Deja cu luni înainte de asta înce-
puse șovinismul maghiar a pregăti
cestiunii noastre în delegațiuni o lovitură,
careă dacă ar fi succesă, ar fi trebuit
să nască unu casus belli.

Deja cu luni înainte de asta înce-
puse șovinismul maghiar a dovedi,
că întregă mișcarea Românilor din
Ardelū și Ungaria ar trebui să înceteze,
dacă ea n'ar mai primi nutremintă din
România și din — Viena.

Da, ministrul afacerilor esterne
contele Kálnoky și nimeni altulă portă
vina la aceea, că Români din Ardelū
și Ungaria nu voră să se hotărăscă în
sfârșitū nici după procesul „Memoran-
dului” a se închina cu resignare ideii
de statū maghiarū, pe cum au născut-o
creerii șovinistilor.

Ministrul Kálnoky uitându-și de
chemarea sa suferă cu nepăsare peca-
tosa unu amestecū străinū în afacerile
interne ale monarhiei, care ridică sta-
vile în calea, pe care șovinismul ma-
ghiarū voește să realizeze utopia unității
naționale a Ungariei.

Asta nu se mai pōte suferi. Mi-
nistrul Kálnoky are să impedece cu
orī ce prețū amesteculă acesta necom-
petentū, orī dacă nu va să o facă acēsta,
atunci să facă locū altuia, care să albă
energia recerută spre a păzi față cu

România auctoritatea primejduită a mo-
narhiei austro-ungare.

Partidele parlamentului ungarū tōte
trei se gătiau, să dea navală asupra
lui Kálnoky. Ōmenii se așteptau la o
furtună grozavă, careă să scōtă lumea
din țifini.

Și furtuna a și sositū și s'a descăr-
catū fără milă asupra bietului conte
Kálnoky. Înșu-și Tisza Lajos, preșe-
dintele delegațiunii maghiare, a datū
signalulă pentru navală.

Și în sfârșitū ce s'a întimplatū?
Nici lumea, dar nici macarū pe Kálnoky
nu l'a scosū furtuna aceea din țifini. S'a
adeveritū din nouă dicala, că — par-
turiunt montes, nascitur ridiculus mus.

Într'o cuvintare lungă răspunde
contele Kálnoky la tōte învinuirile, cari
i-s'au făcutū cu privire la politica mo-
narhiei noastre față cu România. Din
cuvintarea lui reiese mai pe susū de
tōte trei lucruri: mai întâiū, că în bu-
tulū declarării lui Wekerle dela Baia
mare cestiunea română esistă, dar acēsta
pentru monarhia austro-ungară nu cu-
prinde nici o primejdie serioasă; apoi
că cestiunea acēsta în originēa sa este
o cestiune curatū internă a Ungariei,
și prin urmare vina, că cestiunea ro-
mână s'a cam îngroșatū, nu o portă
ministeriulă comunū, ci afară de Ro-
mâni o mai portă și guvernulū ungu-
rescū, care nu cercă mijlōcele, cu cari
să delature nemulțămirea Românilor;
și în sfârșitū că interesele alianței în-
treite și cele ale României pretindū de o

potrivă în modū imperativū, ca Austro-
Ungaria și România să sustină rela-
țiunile cele mai amicabile, și ca Austro-
Ungaria să nu turbure raporturile aceste
amicabile prin aceea, că îndreptă guver-
nului României în cestiunea Românilorū
din Ardelū și Ungaria pretensiuni de
acelea, pe cari guvernulū acela nu ar
fi în stare a le implini.

Er aceste tōte nu voră să dīcă
alta, decâtū că cestiunea Românilorū
din Ardelū și Ungaria, careă din ne-
chibzuința șovinistilor maghiari s'a fă-
cutū o cestiune, care a deșteptatū aten-
țiunea întregēi lumī civilizate, nu e de
atare natură, câtū oficiulă afacerilor
esterne alū monarhiei noastre să se
simțescă printr'insa îndemnatū, să-și iese
din sârite.

Și acēsta va să dīcă érăși, că șo-
vinistilă comitū nedreptatea cea mai mare,
cândū ne învinuescū pe noi cu tradare
de patrie. Dacă mișcarea Românilorū ar
cuprinde tradare de patrie, atunci altcum
ar fi trebuitū să grăescă contele Kálnoky
și altcum ar fi trebuitū să lucre până
acum.

Dar învinuescā-ne. Noi vomū su-
feri și mai departe pentru covingerea, că
patria noastră nu este Ungaria aceea, careă
aū conceput-o creerii bolnavi ai șovinistilor
maghiari și jidani, ci Ungaria aceea,
careă după voea lui Dumnezeu se com-
pune din mai multe naționalități, cari
în locū de a umbla pe tōte căile de a
se vrășmași ar trebui să se respecteze

Feuilleton.

Cum aū să se facă reuniuni.

În 1 Octobree 1890 social-democrații
din Germania aū avut o zi de triumf: în
ziua aceea a cădūt în parlament proiectul
legii în contra socialismului. Conducătorii
împrăștiatī ai socialistiloră cătră sfârșitul
deceniului din urmă își strinsēră totū mai
tare șirurile, și la alegerile din 1890 parti-
dulū lorū dispunea deja de 1,427,000 de
voturi. Vēdēndu-se așa de puternică și bine
organizată și afară de aceea spriginată de
104 organe de zi și periodice, democrația
socială declară în 1 Octobree 1890 rășboiū
tuturorū partidelorū, cari i-se împotriviaū.
Celū dintăiū avea să fie învinsū partidulū
centrului catolicū.

Pe catolici, cari înși-și aū coulucratū
în parlamentū la căderea acelu proiectū, —
fresce că nu de dragulū socialistilorū, —
declararea acēsta de rășboiū nu i-a gāsītū
nepregătītī. Representanții lorū din parla-
mentū urgitasēră împotriva liberalilorū pluto-
crați deja de treispredece ani legislațiunea
pentru apărarea lucrătorilor. Continuarea

reformei sociale era combaterea cea mai
bună și mai potrivită a democrației sociale.

Dar prin lucrarea acēsta nu se delatură
primejdia, ca socialistilă prin agitările sale
nefnetate să răpescă conducătorilorū catolici
celū puținū în parte armata, adecă popo-
rulū. Era lucru învederatū, că împotriva
unul inimiză, care progresa în șiruri închiate,
o luptă a singuraticilorū nu putea să ducă
la învingere. Cu arme asemenea, în șiruri
închiate trebuiau să se lupte și catolici. Era
de lipsă o reuniune a lorū, careă să cuprindă
pe preoți și pe laici, pe cei din clasele cele
mai înalte și până și pe lucrătorilă din fabrici
și din mine. Bărbați catolici distinși se în-
truniră mai adese orī la sfatū și în 20 No-
vembre 1890 publicară unū apelū „cātră po-
porulū catolicū germānū” cu scopulū de a
înființa o „reuniune populară pentru Germania
catolică”. Celū dintăiū subscrise ca preșe-
dinte de onōre apelulū Dr. Ludovicū Windthorst.
Sănătatea îi era sdruncinată, și amicii și fa-
milia lui îl rugau, să se cruce. Dar elū
nu voia să scie de așa ceva, ci se apucă de
gătirea statutelorū, porni apoi în driculū
iernei la Köln pentru a lua parte la aduna-
rea constituantă și acolo lucră împreună cu
alții până nōptea târziū, pentru ca să asigure

succesulū întreprinderii. Elū jertfi forțele
sale cele mai de pe urmă pentru a aduna și
întrarma pe catolici Germaniei în fața pri-
mejdiei celei mai nōue. Cu câteva zile înainte
de mōrtea sa primi elū cu strigăte de bu-
curie scirea, că reuniunea are deja 100,000
de membri.

Pe lângă Windthorst ca președinte de
onōre la dorința acestuia s'a pusū în fruntea
reuniunii ca primū președinte fabricantulū
Franciscū Brandts. Împreună cu ceilalți
oficiali formeză optspredece bărbați distinși
din tōte clasele și din întregă Germania comi-
tetulă centralū.

Fōrte mișcatū de bucurie a trimisū
Sînția Sa în 23 Decembre binecuvintarea sa
acestei întreprinderi, „careă corēspunde pe
deplinū lipselorū timpului”, și și-a exprimatū
sperarea, că acēstă „întreprindere nobilă va
fi întimplinată de aplausulū și spriginulū tutu-
rorū bărbaților cu simțeminte bune și va
aduce rōdele cele mai bogate ale mântuirii”.

Problema cea mai de aprōpe a comite-
tului centralū a fostū acum organizarea. În
singuraticele cercuri politice aū numitū agentī,
cārora în singuraticele comune li-s'au datū
de ajutoriū bărbați de încredere, unulū orī
mai mulți, după cum cerea lipsa. Ei căștigă

și ajute împrumutată spre întărirea și înflorirea patriei comune.

Și Românii acésta toți o voru. Cei ce nu o voru acésta, suntu aceia, cari cercă în ruptul capului, să maghiariseze totă suflarea din Ungaria.

Românii preste totu vorbindu suntu multămiți cu esposeul contelui Kálnoky, întru câtu elu se ocupă de cestiunea română. Nemultămiți au rémasu numai aceia, cari au provocatú esposeul acela.

Unu episodú din delegațiune. — Până unde póte să ajungă unu episcopu catolicu, care se pune în serviciul unu guvernú liberalu, a aréat'o archiepiscopulu de Agria Dr. Samassa în delegațiunea ungurescă. Ca unu trăsnetu din seninú a venitú interpelarea, ce a făcut'o elu ministrulu de esterne Kálnoky.

Archiepiscopulu fără léctu de reverință față cu Pontificele, care încă trăesce, provócă în publicu pe ministrulu de esterne, să lucre într'acolo, ca interesele monarchiei nóstre să fie bine reprezentate în proximulú conclave. Cu provocarea acésta archiepiscopulu se pare, ca și cum ar fi voitú să dícă: „Dacă voiți, să aveți pe viitoru unu Pontifice, care să se plece înainte guvernulu ungurescu, atunci îngrijiti-vé, ca în colegiul cardinalilorú să ajungu eu și alții, cari imi samená mie.“

Mai provócă apoi archiepiscopulu pe ministrulu de esterne, să se îngrijescă de aci încolo, ca monarchia să fie reprezentată la curtea Papei prin unu bărbatú, care să stea la culmea chemării și datorinței sale. Dacă s'ar fi întimplatú acésta, atunci conflictele de astáđi ar fi pututú să se încunjure. Din provocarea asta érá relese, că după părerea archiepiscopulu Samassa totă vina conflictulu dintre guvernulu maghiarú și dintre biserica catolică o pórtá Pontificele, care nu va să facă în cele dogmatice nici o concesione guvernulu ungurescu.

Referitoriú la cele díse de archiepiscopulu Samassa în delegațiune díce „Magyar Állam“ urmátorele:

„Noi putemú numai să regretámú, că despre marele actú alú alegerii Pontificelul,

care după credința nóstră se întimplă de-a dreptul cu ajutoriul luminatoriú alú Spiritulu sfințu, unu arhieru vorbește într'unu tonu așa de cinicu ca și despre alegerea președintelul vre unei reuniuni, în care are dreptú de amestecú puterea polițenescă a statulu. Dlú arhieru de Agria díce, că papatulú este o înstituțiune bisericescă, dar are însemnătate și pentru statú. Noi așa scimú, că papatulú și însă-și biserica este instituțiune dumnezeescă, pe carea nici unu arhieru, celú puținú unuia, care are idee limpede despre sfințenia și dumnezeesca misiune a oficiulu sêu, nu-l este lertatú a o presenta așa, ca și cum marile puteri ar deprinde înfuriință asupra sfințulu colegiú, care alege pe Pontificele. Presupunerea arhieru de Agria este vătémátore pentru sfințulu colegiú alú cardinalilorú. Căci dacă ar întreba óre cine pe Escelența Sa, care e acea mare putere, care voesce să alégá unu Pontifice ca instrumentú alú politicele sale, nu credemú, că n'ar ajunge dlú arhieru în confusie cu răspunsulú, dar póte încă și mai mare i-ar fi confusiunea, dacă l'ar întreba óre cine, care este cardinalulú acela, care stă în serviciulú singuraticeloru puteri mari și încă într'atáta, câtú la alegerea capulu bisericele nu ascultá de inspirarea dumnezeescă, ci de cuvintulú puterilorú pămintesci.“

Revistá bisericescă.

Din Patrie.

Primatele Vaszary în fruntea unei deputațiunii de 34 membri ai clerulu catolicu în 18 a c. a felicitatú pe Maiestatea Sa, care se afla în Balassagyarmat spre a fi de față la manevre. Primatele în vorbirea sa omagialá a făcutú alusiune și la reformele bisericesci politice. Elú a dísu: „Maiestate! Unu dreptú, care se derivá din dogma bisericele nóstre, și a fostú practisatú de nóue sute de ani în patria nóstră, l'amú apératú în lupta nóstră spiritualá din díilele trecute. L'amú apératú nu numai în interesulú religiunii, ci după cea mai bună

convingere a nóstră și în interesulú bine priceputú alú patriei și alú tronulu; și dacă posibilitatea de a perde acestú dreptú ne umple inima de mare durere, acésta nu va puté mișca omagiile profunde ale nóstre ca supusi, nu va puté înfránger fidelitatea nóstră, care fiindú fericiți a o manifesta, rugámú pe Regele Regilorú, ca să arete Maiestáții Vóstre adevérata cale, pe care să puteți conduce popórele concređute grijiil Vóstre părintesci.“ Maiestatea Sa în răspunsú a dísu: „Suntu convinsú, că preoțiimea sfinței nóstre bisericele și de aci înainte va pázi tradiționalele sale virtuți civice, fidelitatea neclátitá față de tronú, și iubirea de patrie.“

Este de însemnatú, că cu ocaziunea acésta s'au presentatú pentru prima órá și Jidovii în șirulú confesiunilorú recepte. Se vede, că se anticipézá receptiunea jidovescă.

Conferința episcopescă, pe cum anunță foile magiare, a fostú convocată de primatele Vaszary pe 20 a c. în Budapesta.

Din incidentulú dintre primatele și „M. Állam“ în unele cetáți s'a începutú mișcare pentru adrese de aderență în favorulú primatelul. Acesta înse — fiindú de totú molestú conflictulú — a poftitú, să înceteze ori ce mișcare în direcțiunea acésta.

Roma.

Cea mai nóuă enciclicá papalá „Iucunda semper“ tractézá despre recitarea Rosariulu, recomandándú acésta devoțiune față de Preacurata Fecióra, de a cărei întrepunere la Dumneđu avemú mare lipsá în aceste timpuri grele.

Mai tóte foile italiene se ocupă mai pe largú de vorbirea ținută de ministrulu Crispi în Neapolú. Ele o privescú ca unu începutú bunú alú apropiării între guvernulu italianu și între Vaticanu. Unele respândescú scirea, că Sfinția Sa s'ar fi in voitú, să participe la proximele alegeri și clerulú; „Osservatore Romano“ înse declará acésta scire de nefundată.

membri, împărtescú tipăriturile reuniunii și convócă și conducú adunările. În fruntea lorú stá în fiesce care principatú unu reprezentantú alú provinței, ori în principatele mai mari în fiesce care diecesá unu reprezentantú alú diecesei. În modulú acesta s'a ținutú contú de împrejurările proprii ale diferiteloru ținuturi și cu o cale și de conducerea unitară a reuniunii întregi. Din timpú în timpú se adună bărbaii de încredere ai singuraticeloru cercuri, pe cum și agentii mai multoru cercuri și reprezentanții dieceselorú din acela-și principatú la consfátuire.

La sfârșitulú anulu 1891 reuniunea avea 108,000 de membri, la sfârșitulú anulu 1892 avea deja 120,000, ér până la alú anulu 1893 numérulú lorú crescuse deja la 160,000.

În chipulú celú mai estensivú lucrá reuniunea prin adunările sale populare. Ele ducú dintr'unu locú într'altulú învățaturá și însuflețire în masele poporulu. Despre scopurile democrației sociale și despre tendențele de a realiza reforme sociale creștine se dá prin adunările acelea instrucțiune potrivită totdeauna împrejurărilor locale și totodată se deșteptá și se îndemná poporul la punerea în praxá a ideilorú de reformá socialá în spiritú creștinescu. Până astáđi s'au aranjatú ca la 1500 de astfelú de adunări populare, la cari au concursú nu numai sute, ci adese ori și mai multe mii de ómeni. De multe

ori s'au aranjatú ele în ținuturi de acelea, în cari ómenii nu-și aducú aminte, să se fi văđutú vre-odată manifestări de acestea însuflețite de ale credinței catolice. Poporulú vedea acolo pe anteluptătorii sêi veniți de aprópe ori din depártări mai mari și asculta cu dragú cuvintele lorú înflăcárate și înflăcárátoare. Curajulú și tária convingerii creșce vėđéndú cu ochii în mulțimea ómenilorú adunați și îndesați umérú la umérú în jurulú tribunelú. Din gurile lorú résonaú apoi la sfârșitulú adunării în salele împodobite serbátorese ori sub cerulú libérú alú lui Dumneđu cântările vechi catolice, și sunetele lorú pėtrundeau afará în strade ca o juruință, că ei vorú sta în credință neclátitá față cu altariú și tronú și se vorú împotrivi cu puteri unite tuturorú tendențelorú revoluționare ale timpulu nostru. Preste șesuri se vedeau de departe flămurele fálfáindú în turnulú bisericele și de-asupra coperșelorú și vestiaú, că întregá comuna își serbátorese márturisirea publicá a simțemintelorú sale creștine. Cine póte óre să estimeze folosulú îndemnurilorú márețe, cari pornescú din adunări de acestea și asemenea valurilorú își lărgescú mai departe și totú mai departe în viața catolicá publicá cercurile sale dátátore de viață?!

Încá și mai largú e cerculú, asupra căruia își deprindú scrierile înfuriința sa. Respândirea de scrieri sociale populare de totú felulú compuse în spiritú creștinescu a

fostú dintru începutú unu mijlocú, de care s'a folositú reuniunea acésta spre ajungerea scopulu sêu. Broșurele „Der Volksverein“, cari le împarte reuniunea de optú ori pe anú în schimbú pentru taxa anualá de membru (1 marcá), oferescú disertațiuni sociale ușóre de înțeleșú, împărțáșiri din viața reuniunii și totdeauna și o istorisire, care urmăresce și ea scopulú reuniunii. Cuprinsulú acestoru broșure grăesce totdeauna despre teme actuale, cari interesézá pe toți ómenii din tóte clasele. Scrieri volante scurte se împartú pentru unu prețú de totú bagatelú ori chiarú și gratuitú în adunări, în fabrici, în ateliere, în familii, și propunú în stilú poporalú principiile sánétose ale politicele sociale creștine spre a împedeca lățirea învățaturilorú anti-religióse și revoluționare ale democrației sociale. Unele din broșurele acestea s'au împărțitú și în preste 200,000 de esemplare. În anulú acesta numai în dóue septémáni din luna lui Februaríu s'au împărțitú unu milionú și jumátate de broșure de acestea. În contra celorú 132 de foi socialiste chémá reuniunea într'ajutoriú cele 215 foi ale centrulu catolicu. În fie care septémáná publicá fie care fóe a centrulu celú puținú doi articuli de cuprinsú social-politicú.

În modulú acesta adună reuniunea poporalá pe bărbaii catolici din întregá Germania și-l întrarmézá, pentru ca ei cu unu brațú să respingá neîncetatú návala revolu-

Revista politică.

Afaceri interne.

Membrii delegațiilor convocate pe 14 a. c. în Budapesta s'au constituit, alegându-și delegațiunea ungară de președinție pe contele Tisza Lajos, érá cea austriacă pe br. Chlumecky.

În delegațiunea austriacă președintele Chlumecky accentuează, că deși nu trebuie să se perdă din vedere ecuilibrul financiar, totuși trebuie aduse jertfele financiare reclamate de lipsele culturale și economice ale poporului. Ori câtă de îmbucurătoriu ar fi faptul, că iubirea de pace s'a întărită în Europa, cu toate acestea monarhia noastră vedându, cum se mărește forța de apărare a celorlalte state, nu-i în plăcuta pozițiune de a reduce cheltuielile pentru armată. Laudă politica contelui Kálnoky și recomandă votarea bugetului.

În delegațiunea ungară Tisza Lajos amintesc, ce factoru puternicu pentru susținerea păcii este întreita alianță, deci trebuie susținută. Spre scopul acesta monarhia noastră încă este datore, să suporțe sarcinile, punându la dispoziția ministerului comunu mijlocele recerute. Dară de altă parte pe dreptul se așteptă națiunea, ca să se facă totu posibilul spre a valida întrégă auctoritatea și influința monarchiei în relațiunile internaționale spre a împedeca ori ce înfruntare esternă necompetentă și neîndreptățită asupra afacerilor interne ale ori căru stată alu monarchiei, dacă acele înfruntări atită spiritele și eventualu ar influința la perturbarea păcii. (Face aluziune la S. Scaunū din Roma și la România.)

Duminecă s'au prezentat delegațiunile la Monarchul în castelul din Buda. Maiestatea Sa răspundendu la vorbirile omagiale ținute de președinții delegațiilor își exprimă bucuria, că monarhia noastră se află în raporturi amicabile cu toate puterile, și convingerea, că pacea va fi neconturbată; află înse de necesarū, ca să nu se întrerumpă ulterioara desvoltare a forței armate.

Maiestatea Sa, care a sosită în Budapesta Sâmbătă sară, Lună dimineță a călătorit spre Balassa-Gyarmat spre a asista la manevre.

În comisiunea financiară a delegațiunii austriace referentul Dumba, după ce constată cu bucurie bunele relațiuni ale monarchiei cu puterile străine, cere deslușiri dela ministrul de externe cu privire la schimbările din Bulgaria și la influința loră asupra raporturilor cu monarhia noastră.

Cehul tineru Dr. Pacak declară, că este inamicu alu triplei alianțe, care prin militarismu desacă puterile economice ale monarchiei, îi paralizează independența și o subordinează intereselor străine, aducându folosu numai celorlalți aliați. Din motive politice, economice și istorice singură Rusia este Austriei amică, la care se pôte crede. Deputatul poporului ceh voescū o pace internă și esternă, care să susțină imperiul, dară să întărească și poporele. Dlū Kálnoky ca celū mai cu influință consilieru alu coronei pôte atrage atențiunea locurilor competente la aceea, că de ce mare momentū este pentru imperiū mulțămirea poporelor și a provinciilor. Pentru națiunea cehă pretinde Pacak aceea-și drepturi, cari le are națiunea magiară, poftescă încoronarea Monarchului ca rege alu Boemiei și cassarea măsurilor escepționale. În fine adresază ministrului de externe următoarele întrebări: 1. Óre adevăratu e, ce scriu țiarele, că Bosnia și Herțegovina în locu de ocupațiune voru intra în altu raportu de dreptu publicu cu Austria, și care e acelū raportu? 2. Óre principiul neinterventiunii mai susține-se față cu statele balcanice, căci se vorbește, că diplomația austriacă s'ar fi amestecatū în turburările din Sêrbia și Bulgaria și ar fi închiatū cu Sêrbia o convențiune militară pe 12 ani? 3. Óre adevăratu este, că persecuțiunea naționalității române în Ungaria, ar fi provocată frecări externe, pe cum apare acesta din conversarea cu Witte ca din unu isvoru oficiosu? 4. Pentru ce s'a închiatū convențiunea co-

mercială austro-rusă mai târziu decât cea austro-germană?

Contra lui Pacak a vorbitu contele Zedtwitz, care îi contestă dreptul de a vorbi în numele întregulu popor cehic. Dr. Russ observă, că delegațiunile nu se ocupă cu afaceri interne, érá Lupul după ce spune, că are încredere în tripla alianță și în ministrul de externe, cu privire la Români țice, că dînsul se încrede în înțelepciunea și în îngrijirea părintescă a Maiestății Sale, și crede, că și în privința acesta va succede a face, să domnescă dreptate deplină.

Ministrul de externe Kálnoky răspundendu lui Pacak susține, că tripla alianță nu are scopul de a ataca pe nime, ci numai de a asigura pacea țerilor aliante și a Europei. Despre combinațiunile, ce s'ar face cu privire la nouă relațiune a Bosniei și Herțogovinei față de monarhie, nu pôte da deslușiri. Raporturile cu Rusia sunt pacifice și ele s'au îmbunătățit prin închierea convențiunii comerciale. Ce privesce statele balcanice, monarhia noastră în Sêrbia nu face politică, ci numai își apără interesele, érá în Bulgaria lucrurile s'au schimbatu pe neașteptate, și situațiunea nu e încă clarificată de ajunsu spre a se pôte pronunța asupra ei. O altă țară vecină, despre care ar dori dlū delegatū, ca să vorbească, e România. România este cea dintăiu între țerile, ce staū afară de întreita alianță, care a recunoscută adevăratele intențiuni pacifice ale alianței. Relațiunile cu România de ani de țile suntu foarte amicabile. Aceste relațiuni bune față de România și față de regimul ei ne îndreptătesc a ne esprima convingerea, că ea va ține între marginile curențele agitatorice, cari în iperzelul și lucrarea loră ar pôte conturba liniștea și ordinea în țara vecină. Închierea convențiunii comerciale cu Rusia s'a amănatū din causă, că Rusia era în negoțări și cu Germania, și monarhia noastră nu se putea orienta cu privire la favorurile, ce le putea concede Rusiei, înainte de a cunoște convențiunea acesteia cu Germania. Principiul neinterventiunii se susține față de statele balcanice, și despre convențiune militară cu Sêrbia nici vorbă nu a fostu.

Comisiunea la propunerea referentului Dumba votează mulțămită ministrului de externe și primesce bugetul propus.

În 18 a. c. comisiunea financiară a votatū bugetul pentru Bosnia și Herțegovina, vorbindu la obiectul acesta delegatul Pacak, care nu află de corectū sistemul polițialu din Bosnia și poftescă autonomie pe sama poporului bosniacu. Asemenea s'a primitū și bugetul afacerilor comune.

În comisiunea pentru afaceri interne a delegațiunii ungarice referentul Max Falk cere dela ministrul de externe deslușiri cu privire la raportul Sêrbiei și Bulgariei cu monarhia noastră în urma schimbărilor întâmplăte în acele țeri. Ce privesce România, după ce constată, că acolo se continuă agitațiunea îndreptată în contra liniștii interne a Ungariei, rogă pe dlū Kálnoky, să afle căile și modalitatea de a pune capetū acelei agitațiuni. Întrebă mai departe, că adevăratu

țiunii sociale, érá cu celalaltu să lucre neobosiți la restaurarea ordinii sociale sdruncinate prin liberalismu.

Activitatea reformătoare pe terenul social în mijlocul lucrătorilor, meserieșilor și plugarilor pretinde forțe școlite, și câștigarea loră este scopul cursurilor social-politice, cari le aranjază reuniunea poporală. Diferitele părți ale cesiunii plugarilor, meserieșilor și lucrătorilor, problemele bisericiei, ale statului, ale claselor, ale reuniunilor, ale singuraticilor le resolvă temelnicu în cursurile aceste bărbați social-politici înzestrați cu erudițiune și cu praxă în prelecțiuni și discusiuni. Ascultătorii primescū aci îndemnū și îndrumare la studiū și la conlucrare practică spre ajungerea scopurilor reuniunii pe toate terenele și cu toate prilejurile. Sute și până la o mie de ascultători se adună la cursurile aceste din toate părțile Germaniei și chiar și din alte țeri, pentru ca să audă dela bărbați luminați prin știință și praxă nu lucruri curatū teoretice, ci lucruri, cari au să trecă în viață pe acolo, pe unde încă n'au trecutū, și să producă viață creștinescă nouă, pe unde viața acesta e aproape de a se stinge. Auditoriul dela aceste cursuri e o amestecătură bizară de preoți, advocați, medici, militari, jurnaliști, învățători, oficiali, studenți, fabricanți, neguțatori, proprietari, meserieși, lucrători și plugari, și

fiesce care își culege aci sămînța sa și merge apoi, de o sămînă, pentru ca ea să aducă rodū însutitū spre binele societății.

În 1892 reuniunea a întemeiatū și unu bureau poporalu. Gratuitu dă acesta deslușiri în cesiunile sociale ori de dreptu, cari se ivescū zilnicu, și gătesce conceptele de lipsă pe sama celor cu recurgū la ajutoriul și sfatul lui. Instrucțiunile și îndrumările, cari le dă bureaulu acesta, voru, ca mai alesu omul din poporū nu cumva din causă necșinței sale să perdă în casuri concrete avantajele, cari i-le asigură legea, și ca elū să fie luminatū în privința marginilor, până la cari potū să se estindă pretensiunile lui îndreptățite.

Acestea și multe altele suntū căile, pe cari reuniunea acesta poporală își urmărește scopurile. Spesele acestei activități forte felurite se acoperū din taxa anuală de o marcă a membrilor. Dar ceea ce a făcutū până acum posibilu, ca reuniunea să progreseze și să se desvölte așa de frumosu, aceea e rîvna și iubirea jertfirii de sine a singuraticilor ei membri, carea se manifestă pretutindenea, ori unde se ivesc prilejul de a realiza în micu ori în mare scopurile reuniunii, precum și spiritul de unitate, de care e stăpănită reuniunea în totalitatea sa și în membrii săi singuratici.

este, cumcă s'ar tracta despre crearea unei convenții internaționale contra anarchismului. — Berzeviczy și Apponyi încă atrag atențiunea ministrilor asupra agitațiunii române din România, unde se folosesc în școle mape și cărți îndreptate contra întregității teritoriale a Ungariei. — Gyurkovics așteaptă, să se declare ministrul, că ore raportul Italiei față de tripla alianță nu s'a schimbat. — Arhiepiscopul de Agria Samassa întreabă pe ministrul de externe, că nu află cu scopul a pune la dispoziția delegațiunilor actele oficioase. Apoi vorbește despre alegerea Papei, deși Papa din darul lui Dumnezeu trăește; declară că pontificatul, ce e drept, este instituțiune bisericăscă, dară are și însemnătate politică; întreabă, că îngrijii-se-va monarchia noastră, ca proximalul conclave să-și implinescă independentul chemarea, și folosi-se-va de dreptul de eschidere?

După acestea urmăză răspunsul lui Kálnoky la cestiunea română, care în esență este identică cu cel dat în delegațiunea austriacă.

Asemenea și răspunsurile privitoare la Serbia și Bulgaria convințu cu cele din delegațiunea austriacă, la ce s'a mai adăuș, că regele Serbiei în curându va visita Budapesta.

Ce privește atitudinea față de conclave se va îngrijii, ca alegerea de pontifice să fie liberă, și monarchia noastră își va valida influința sa în privința acăsta ca și în trecut.

Franța.

Ducele de Orleans în săptămâna trecută a primit în Buckingham mai mulți aderenți, cari au venit din Franța, să-l feliciteze ca pe moștenitorul tronului francesu. Tinerul duce și-a exprimat bucuria, că aderenții săi țin la tradiționalul principiu monarchic, a declarat, că e deplin conșciut de drepturile de moștenitor al tronului, dară și de obligațiunile, ce le are față de Franța; a dăș, că din totă Franța a primit numeroase adrese de aderență, și a promis, că cu totă energia își va implini misiunea. Fiind tinerul duce un bărbat rezolut, foile republicane încă recunosc, că folosindu-se el de o eventuală criză, prin care va trece Franța, nu este eschisă posibilitatea de a se avința pe tron. Ducele, cărui nu-i este iertată intrarea în Franța, va petrece o parte a anului în Haaga.

În 14 a. c. s'a deschis în Nantes congresul socialistilor. Socialistii germani au trimis o adresă de solidaritate subscrisă de Bebel, Liebknecht și Linger.

Corea.

Războiul, ce decurge acum de săptămâni între China și Iaponia, se pare a se apropia de sfârșit. În 15 a. c. Chinezii au fost atacați în întăratura dela Piōng-Iang de către Iaponesi. Înțăratura a fost cuprinsă, și din cei 20,000 de ostași Chinezii, cari o apărau, abia au scăpat vre-o 4000, ceialalți au fost prinși de Iaponesi, 2300 au rămas morți pe cumpul de bătae, pe cându perderile Iaponesilor se reduc numai la 30 morți și 270 răniți.

Telegramele cele mai noue aduc scirea, că Iaponesi au reportat și pe mare o învingere strălucită. S'au nimicit 4 corăbii chineze.

Correspondințe.

Diecesa Gherlei, 5 Sept. 1894.

Clarissime Domnule Redactor!

Diecesa Gherlei se estinde și preste comitatul Ugocei, unde avem 5 parohii cu trei filiale mai mășore, 6r în tôte aprôpe 10,000 de suflete greco-catolice române. Poporul din acele comune este foarte credincios și foarte bun; deja în cinci comune a zidit biserica frumôse de p6tră, a ridicat școli și case parohiale.

Dar pe tôte le-a întrecut Gherța mare, comuna cea mai mică între cele cinci, de ôrece bravii poporeni de acolo, cari abia numără 7—800 de suflete, au ridicat o școlă frumôșă, casă parohială și a zidit și o biserică frumôșă, care din concrederea Il. Dn. Dr. Ioan Szabó Episcopul diecesan în 27 Augustu, în ziua de S. Mărie mare, s'a binecuvintat prin M. O. D. Ioan Serbac protopopul districtual;

Arareori ni-se dă ocaziune a vedé serbare atât de frumôșă ca cea din Gherța mare.

Vé rog, să binevoiți a publica descrierea acestei serbări în colônele „Unirii“.

Deja în dori de 6i au sosit mai multe procesiuni din satele mai depărtate și așa dăcându întregu poporul din satele vecine.

Litia și utrenia, pe cum și valedicerea dela biserică cea veche a sevărit'o Rs. D. Titu Budu Vicariul Maramureșului, fratele parohului localu. Actul sântirii bisericei l'a sevărit'o M. O. D. protopopul districtual cu asistența alor 11 preoți. Predica a rostit'o M. O. D. Iacobu Popu parohul din Bătarciu, foarte nimerit atragendu atențiunea poporului la datorința de a păzi cu scumpătate aședămintele S. Bisericei, care ne este singurul scut în timpurile aceste critice.

S. Biserica din Gherța mare este zidită din p6tră, este pictată și are un altariu foarte frumos. Pentru înzestrarea internă a bisericei au spesat poporeni de acolo 700 floreni.

Nespust de mare este meritul M. O. D. Corneliu Budu parohului din Gherța mare, care a sciut inima pe poporeni săi la cele bune și care aflându acum sunt 17 ani în acea parohie mică un capital bisericesc de 11 mii floreni, cu acela a sciut economisa astfel, câtă astăzi, când sunt gata casa parohială, școlă și biserică, acăsta mai are un capital, o obligațiune de stat în valôre de 6000 floreni.

Afevea este lucru de mirat, cum acelu popor mic la număr — abia 130 de case — a putut efeitui acele zidiri, cari aș valoréză la 40 de mii de floreni.

Meritul este al zelosului parohu, care n'a cruțat nici timp, nici osteneță, care a sciut îndemna pe micul său popor la atari fapte frumôse.

Laudă meritul poporului, laudă și curatori bisericesci.

Mulți ar puté să învețe dela parohul și dela poporul din Gherța mare zel, abnegațiune și jertfire pentru binele comun.

După sântirea bisericei ne-am adunat aprôpe 120 de inși la masa ospitală a parohului localu, 6r poporul fu provăduț prin credincioșii din comună.

Sub pranzu s'au ridicat mai multe toast: astfel protopopul districtual pentru Sântia Sa Patriarhul dela Roma și pentru Ilustritatea Sa Preas. Dn. Episcopu diecesan, apoi M. O. D. Ioan Popu parohul din Turțu pentru Magnificul Dn. Vicecomite comitatensu, care a venit la sântirea bisericei însoțit de câțiva diregători. Dl. vicecomite mulțamindu a închinat pocalul pentru parohul localu dăcându între altele, că până ce poporul scie a se însufleți pentru cele sante și bisericesci, până atunci nu este temere, că se va strica, dar este de lipsă, ca conducătorii — parohii — să scie însufleți pe popor așa, pe cum face parohul localu.

De cu sară s'a început o petrecere frumôșă cu joc.

Ca să ne aducem aminte de serbătorea acăsta frumôșă, în grădina plină de uloi a parohiei ne-am fotografat laolaltă cu toții.

Ne-am depărtat sub impresiunea bucuriei celei mai mari, că am putut lua parte la o serbătore frumôșă bisericescă.

... u ... u.

La cestiunea noastră.

Cestiunea română, mulțamită tactului politic al Maghiarilor, a ajuns și în delegațiuni. Delegațiunea austriacă, unde a fost sulevată cestiunea noastră de celul Dr. Pacak, a trecut curându preste ea. Nu s'a întâmplat acăsta așa în delegațiunea ungurescă. Aici au suscitată cestiunea chiar aderenții guvernului Falk și Berzeviczy, la cari s'a adăuș și contele Apponyi, care pururea alergă după popularitate, dară popularitatea fuge de el.

Max Falk vorbind despre România citéză un pasaj din o propunere făcută acum sunt doi ani și primită de comisiunea pentru afacerile externe a delegațiunii unguresci. Acelu pasaj dăce, că ce privește România, comisiunea își ține de o datorință a aduce înainte acele mișcări îndreptate în contra liniștii interne a patriei noastre, a căroru teatru este România, cari mișcări deși nici când nu pot fi periculoase pentru mughiari, în totă casul stă în contradicere flagrantă cu acele principii ale dreptului internațional, cari și fără vre un tractat deosebit îndatoresc pe fiecare stat de a nu concede pe teritoriul său atari mișcări, cari ar fi îndreptate în contra ordinii legale a orî cărui stat vecin. Comisiunea a așteptat atunci, ca ministrul de externe să facă totu, ce-i stă în putință, ca acelor agitațiuni mai multă supărătoare decât periculoase să li-se pună capet. Pe cum este cunoscut, așteptarea acăsta nu s'a implinit, ci agitațiunile în loc de a înceta s'au potențat în măsură foarte considerabilă. Comisiunea delegațiunii ungare nu are de cuget a pofti, ca ministerul nostru de externe să se amestece în afacerile interne ale altui stat, nici să facă vre un pas, prin care ar v6tama simțul de independență al guvernului român orî l-ar micșora auctoritatea, după ce România s'a apropiat de întreita alianță cu bunăvoință. Dară chiar în virtutea acestor relațiuni amicabile dl. ministru de externe va puté afla atari căi și modalități, prin cari să se pună capet acelor agitațiuni, cari se continuă în vecinătatea noastră și cari au o influință atât de penibilă asupra opiniunii publice din Ungaria.

Berzeviczy Albert atrage atențiunea ministrului de externe asupra agitațiunilor ro-

mâne de pe teritoriul Ungariei, cari agitațiunii nu se îndreptă numai în contra ordinii de stat, ci și în contra întregității statului. Recunoște grău poziție a guvernului român față de agitațiunile, dară pentru Ungaria, care nu urmărește scopuri agresive contra României, poate cu dreptul aștepta, ca guvernul român, să tragă consecințele bunelor relațiuni cu monarhia noastră. Ca vătămăre pentru Ungaria aduce înainte, că în școlile din România se folosesc carti (arată una), în cari Transilvania se compută la România, și în bugetul statului român este o poziție constantă pentru spriginirea școlilor române din străinătate și a ligei culturale române. Întimplându-se acestea Români nostri privesc în ele totă atâtea momente agitătoare, prin cari și dîșii se simt încurajați la agitațiune. În fața acestor fapte nu sunt de ajuns declarările de loialitate ale guvernului român. Se bucură, că *România urmărește o politică de pace*, doresce înse, ca consecințele faptului, că ea s'a apropiat mai înainte de întreita alianță, să le tragă în direcțiune liniștitore.

Apponyi Albert relativ la cestiunea română accentuează, că declarațiunea făcută de Tisza Lajos președintele comisiei o consideră de foarte momentosă, care și în străinătate a fost comentată și încă în două direcțiuni. Unii au referit la Roma cele șise de Tisza, alții la România. După declararea referențelului și a lui Berzeviczy vede, că ascuțitul declarațiunii presidiale nu se îndreptă în contra Romei, ci în contra României. Cu adausul, că cestiunea agitațiunilor române nu se țin numai de resortul ministeriului de externe, ci trebuie reflectat și la aceea, că ce s'a întreprins față cu agitațiunile, și ce apasă în privința acesta pe guvernul intern, — cu acest adaus și dîșul ține de seriose și fundate gravaminele aduse de Berzeviczy și din partea sa le completează cu fapte concrete. Esistă o reuniune română, a cărei raport din 1892 îl arată, în care se cuprind cele mai grele insulte vătămătoare pentru Magiari. În acastă ligă nu se întrunesc numai cetățenii României, ci se adaugă și fii de naționalitate română de al coronei ungare, și membrii reuniunii formază o adevărată ligă revoluționară. Acastă ligă a îndreptat o adresă către regele român, în care recomandă în grația regelui român nișuințele ligei, și acesta, — pe cum se scrie, — a fost bine primit de regele român. Acesta dora totuși va trece preste nișuințele de libertate îndreptate. Acesta e, ca și cum s'ar fi constituit la noi o ligă (La noi sunt ligele de magiarizare numite Kultur-egyletek. Red.) în contra germanisării din Posen și acastă ligă ar îndrepta adresă regelui nostru. (Cumplită schiopătează asemenea! Red.) Probabil, că acesta nu ar corespunde poziției, ce o ocupăm în întreita alianță. Asupra acestor aparițiuni atrage atențiunea ministrului de externe și doresce a accentua, că cu câtă trezie vegheză întru apărarea drepturilor și întregității țerei noastre, chiar cu aceeași bucurie privesce la consolidarea internă a României, și pune pondă pe aceea, ca România în interesul păcii să se întărească, dară nu în mod și formă necuviinciosă. În fine străpune ministrului o legătură de fasciculi, cari sunt în usă în școlile din România și sunt vătămători pentru Magiari.

Ministrul Kálnoky, care e represen-

tantul întregii monarhii în afacerile externe și nu numai al intereselor de rasă ale Magiarilor, a dat următorul răspuns:

Contele Kálnoky își exprimă bucuria, că toți antevorbitorii recunosc valoarea bunelor relațiuni a monarhiei cu România și greutățile, cu cari are să se lupte guvernul român în cestiunea agitațiunilor. Dice, că cestiunea, în care dîșul cu plăcere dă deslușiri până în amănunte, nu este nouă. Privind la cartea, ce i-a străpus-o contele Apponyi, a observat îndată, că aceea a fost publicată în 1867, pe când dîșul are să se ocupe de lucruri de mai târziu, pe cari le-a urmărit cu atențiune încă dela intrarea sa în oficiu; vorbind acum despre ele nu dă așa dară expresiune numai unei concepțiuni momentane. Deja numirea generală de „România irredentă” arată, că metoda de agitațiune nu e nouă, ci copiată dela Italiani. Ministrul a făcut și în România aceeași esperință ca și în Italia: cu câtă adevărată stămă în mai bune relațiuni cu guvernul, cu atâtea se paralizează mai mult activitatea irredentei. Atare agitațiune nu esistă numai în România, ci și în alte țeri așa numite irredente (nerescumpărate), atari escrescențe naționale nu se pot suprima deodată, ci se potesc mare paciință și perseverență spre a le pute învinge. Curentul național este ađi în România fără îndoială foarte estins și puternic. El chiar acum înainte alegerilor s'ar exploata în contra regimului actual, dela care nu putem cere ceea ce nu ne poate da în împrejurările de față. Prin acesta numai amă mâna apă pe mōra opoziției conduse de Dimitrie Sturdza, care s'a confundat cu totul în mișcarea daco-română. Mapa prezentată de Berzeviczy e de caracter privat. Împrăștiarea de atari opuri fantastice nime nu o poate împedeca. Greutatea provine de acolo, că România dă cetățenilor o libertate foarte mare, chiară nețermurită. Așa p. es. nu esistă lege de întruniri. Liga amintită de dl. Apponyi nu poate fi considerată ca persoană juridică neavând statute aprobate. În fruntea ligei și a altor reuniuni de felul acesta de comună stau profesori și advocați, cari mai bine se pricep, cum să eludeze legea și acolo, unde ea esistă. Apoi consideră mai de aproape organizarea ligei și arată, că domnind curentul național de ađi cât de greu ar fi guvernului a recurge la măsuri polițiale ori judiciale. Jurații ar achita pe acusați. Adunările sub ceriul liber, escesele de stradă și manifestațiunile contra puterilor amice le poate opri guvernul și le-a și oprită cu totă hotărîrea. Ună unică meeting s'a ținut în anul acesta, în Iunie, acela, care a trimis în țilele acestea bărbăților de stat „Appel à la justice”, și în împrejurările actuale a fost consultat a nu împedeca ținerea lui. Ar fi altcum o greșală a crede, că agitațiunea dintre Români nostri ar proveni numai din România. Mulți dintre Români nostri merg încă de studenți în România, acolo se amestecă în tot felul de mișcări, după câtva timp se întorc în patrie, agitază și ațită poporul. Conducătorii mișcării sunt mai mult Transilvaneni, cari dobîndind ușor înpămintenire ajung profesori și ca atari fiind după legile române inamovibili cred, că toate le sunt iertate. Ce privesce poziția din buget amintită de Berzeviczy, faptul este, că bugetul pe 1894/5 prevede o sumă de 520,000 frs, din cari 480,000 s'au erogat deja. Acesta

nu e un fond de dispoziție, ci o sumă, despre care se dau rațiuni detaiate. După câtă știe dl. ministru, partea cea mai mare a banilor (380,000 frs) s'au trimis în Macedonia spre ajutorarea bisericilor și școlilor așa numitorum Macedo-Români. Acesta s'a făcut cu consimțimintul guvernului turcesc. Restul a bună samă s'a împărțit la școlile și bisericile din Transilvania, dară — după asigurarea guvernului român — numai la școlile de acelea, cari altcum se închideau, și la bisericile, cari altcum său nu se puteau ridica său nu se puteau susține. Afară de acastă sumă prezentată oficios în buget agitațiunea mai dispune de mijloce foarte considerabile din venitele ligei. Cât de mari sunt acestea, câți bani vin în Transilvania, câți membri are liga, e cu anevae a se constata cu autenticitate. Ce privesce agitațiunea în presă, nu trebuie să uităm, că partea cea mai mare a Românilor, cari au mijloce de a studia în străinătate, învață cu ușurință limbă străină; după întorcerea lor în patrie încă susțin legăturile închiate ca studenți și le exploatează spre a lăți articli agitatorici contra Ungariei. Este cunoscut, că vara se întimplă ună formală exodă din România pentru Europa, și apoi încurjându-se Români cu gloriola de oprimați, este ușor de înțeles, că organe de publicitate însemnate leau în apărare cauza lor. Să nu se esagereze înse valoarea acestor voci ale presei. Frasa, că Români se vor adresa Europei pentru eliberarea lor, sigur nu va avea resunet; dîșul este de convingerea, că Europa are destulă încredere în Ungaria și cu multă mai mult de lucru, decât să se ocupe de agitațiunea dacoromână și preste tot de activitatea irredentistă. Ministrul conchide, că în urma poziției noastre geografice și a raportului cu statele balcanice turburarea relațiunilor amicale cu România nu ar aduce nici un folos, dară ne-ar pregăti greutăți seriose; se înțelege, că și României.

După ce dară delegațiunea ungară de repetite ori a aprobat politica lui și rezultatele obținute, se rogă, să se lase în voea lui alegerea mijlocelor și procedurii, pentru cari e gata a lua totă responsabilitatea.

Ministrul Kálnoky cu multă tactă diplomatică a arătat, că nu guvernul României este cauza agitațiunilor dela noi, nici nu sunt acestea totdeauna importate de dincolo. Spre a cruța susceptibilitatea Magiarilor înse nu le-a spus pe față, că politica lor nefericită și imprudentă provocă agitațiunile de naționalitate, dară acesta dora o vor înțelege politicianii magiari și dacă nu le-a spus o espresă ministrului de externe.

Noutăți.

Concurs la stațiunea docentale s'au scris în diecesă Lugosului: 1. La postul cantor-docental din *Romosă* (protop. Cudșiră-Oreștie) cu termină până la 30 Septembrie n. 1894 cu emolumentele: a) Salariu de 300 fl. și b) relut de quartir 20 fl. Se observă, că dacă cantor-docentele va fi vearsat în musică și în cantul figural, mai poate conta și la alte venit. 2. La postul docental din *Sierelă* (Vicariatul Hategului) cu termină până inclusive 30 Septembrie n. 1894 cu emolumentele: a) Salariu anual de 300 fl., b) lemne de foc 12 metri cubici, și c) cortel în edificiul școlii dimpreună cu folosirea grădinei aparținătoare. Între recurenții de asemenea calificațiune vor avea preferință, cei ce știu cântările bisericesti și au cunoștința tipicului.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardeal.

A.

Săborul mare.

(Continuare)

Profesorul Dr. I. Crișan și un anonim despre săborul mare. Între aceștia merită atențiunea repausatului profesor din Sibiu Dr. Ioan Crișan, care vorbindu despre despotismul, sub care a stat biserica românească sub calvinii înainte de s. unire, se miră, că calvinii nu l-au împedat pe Români în ținerea sinodelor, și deci cu deosebire în ținerea a săborului mare.¹⁾

Autorul înse voind să fie drept, și să scrie adevărul, ar fi trebuit mai întâi să dovedească, cumcă sinodele și cu deosebire săborul mare în Ardeal au existat încă înainte de era calvină. Cercându însă să dovedească lucrul acesta, și asemănând sinodele și cu deosebire săborul mare al Românilor din Ardeal cu săborele calvinilor de o parte, și cu cele din Pravilă de altă parte, credem că nu s'ar mai fi mirat, că calvinii nu l-au împedat pe Români în ținerea sinodelor, ci s'ar fi mirat mai mult de aceea, că Români au primit așa ușor sinodalitatea calvină ignorând toate dispozițiile dreptului orientat și ale Pravilei.

Un anonim destul de confuz înse altcum *bonae voluntatis* esclamă în o broșură la 1871: „Cine a mântuit biserica (noastră) și instituțiunile ei cele părințesci față cu puternicul calvinism în al 17-lea secol . . . ? Nu sinodul provincial adevăc congresul?”²⁾ Sub „sinodul provincial adevăc congresul” înțelege săborul mare. Anonimul acesta ca și scriitorul de mai sus a rămas însă datoriu cu dovada, că săborul mare a existat în biserica românească înainte de „puternicul calvinism”. Dacă înse anonimul ar fi făcut studii serioase barēm asupra istoriei săborului mare, cu greu credem, că n'ar fi aflat, că departe de a fi mântuit el biserica noastră față cu „puternicul calvinism”, chiar dimpotrivă săborul mare a fost mijlocul, sau mai bine zis, canalul, prin care calvinismul se vîrtea pre facetul în biserica noastră. Ca să tăcem de altele, au nu săborul mare alegea mitropoliți după placul principelui calvinesc, cari erau apoi gata a primi și condițiunile cele mai umilitore pentru biserica română? Au nu săborul mare își supunea toate deliberările revisiunii sinodului general calvinesc? Când a arătat săborul mare înainte de s. unire barēm cel mai mic semn de reacțiune și opozițiune planurilor calviniei bisericei românești?

Anonimul nostru altcum plin de bunăvoință față cu biserica nebasându-se pre scrutări istorice obiective se pierde totu din ce în ce mai tare în iluziuni și ficțiuni despre săborul mare. Așa vorbindu despre modul, cum era compus săborul mare,³⁾ dice că acela consta a) din arhiepiscopul, b) din consistoriul mitropolitan, c) din toți protopopii fungenți în persoană, d) din curatorii (ctitori) laici ai bisericei, e) din câte doi deputați aleși din fiecare tract protopopesc. După acea apoi se silesc să probeze, că unul din cei doi deputați din fiecare tract reprezenta preoțimea tractuală, érá celalaltu poporul. Pentru toate ficțiunile aceste înse nu aduce nici cea mai mică dovadă.⁴⁾ Când înse anonimul ajunge la corolariu din cele premerse, ajunge totu odată și la punctul cel mai înalt al esaltării, dușmanul cel mai mare al scrutării istorice, căci érá cum se exprimă:

„Estu modu vedem, cumcă în biserica noastră ca în cea a unui popor democratic, s'a introdus și păstrat reprezentarea clerului și poporului sub forme drepte, egal și multă mai bine exprimate ca la alte popore. Se vede mai incolo și aceea eminentă împrejurare, că în biserica noastră ca cea a unui popor purcesu dela vechiul popor latinu, forma reprezentării are trăsuri curate, vederate, și nu trece cu vederea și nu confundă nici unu elementu de

al clerului și poporului unul cu altul, ci fiecare clasă este reprezentată la locul său, clerul după dignitate, poporul după starea și condițiunea sa din fiecare tract printr'unu deputat fără excepțiune, érá clasa mai înaltă după stare și vădă, și prin curatorii (ctitori) și persoane de rang înaltu.”

Apoi plin de mulțămire și satisfăcut, eschiamă:

„Așa ceva se pôte aștepta dela urmașii unui popor, care apucase a-și organiza societatea de stat civil și eclesiastic după cele mai perfecte forme de organizare, cari au putut exista pe timpul lor.”

Nu e mirare, că bunul anonim a ajuns la atari estravagante apucându-se de tractarea lucrurilor bisericești fără a le studia mai întâi.

Măntuitorul lumii a zis: „din fructele vești cunósce pe eli”. Dacă săborul mare a fost așa admirabilu organizat, câtu amu întrecut cu el pe toate poporele, atunci unde-i sunt fructele? Dar bisericele cele miserabile depre sate rămase din timpurile acele? Dora ignoranța cea crassă a clerului de pre atunci? Dora servilismul cel mare față cu toate dispozițiile principilor calvinesci? Bunul anonim amintesc în unu loc și sinodele calvinilor. Dacă și-ar fi luat ostenela a asemena și numai pe de-asupra săborul mare cu *synodus generalis* al calvinilor, tare credem, că multu i-s'ar fi stimpăratu entusiașmul.

* * *

Andrei bar. de Șaguna despre săborul mare sub forma de sinod diecesan. Între toți scriitorii nostri, cari s'au ocupat cu legislațiunea orientată, nici unu n'a abusat atâta cu legislațiunea relativă la sinode ca Șaguna. De unde nici nu a contribuit nici unu în măsură așa mare la întunecarea ideilor despre sinode ca el. Aci vom aduce numai două trei dovești despre abuzul acesta.

În 12 Martiu 1850 Șaguna conchemă unu sinod diecesan. La sinodul acesta au luat parte ca membri 25 protopopi, 2 profesori de teologie și 30 mireni.¹⁾ În circulariul convocării vorbindu Șaguna despre sinodul diecesan analogu cu săborul mare dice, că „e întemeiat în canónele bisericei resăritene,”²⁾ érá în cuvintarea de deschidere se exprimă astfel: „voind a da dovadă din parte-mi despre strinsa păstrare a asediamentelor și canónelor bisericești, amu aflat de lipsă a conchema săborul acesta;”³⁾ apoi în circulariul convocării la sinodul diecesan dela 1864 dice; „eu în înțelesul canónelor, ce prescriu ținerea sinodelor anuale, conchemu sinod diecesan.”⁴⁾

Șaguna a fost altcum bărbat serios și literat. Chiaru pentru aceea suntem în dreptu a aștepta dela unu atare bărbat, că dacă vorbește despre săborul mare sau sinodul diecesan, care „e întemeiat în canónele bisericei resăritului,” și pe care l'a conchemat „în înțelesul canónelor, ce prescriu ținerea lor” spre „a da dovadă despre strinsa păstrare a asediamentelor și canónelor bisericești,” atunci să fie și spus, cari sunt „canónele bisericei resăritene,” cari prescriu ținerea sinodului diecesan? Asta înse n'a făcutu Șaguna. N'a făcutu, pentru că n'a pututu. Căci nici în Pravilă, nici în tota legislațiunea bisericei resăritene n'ar fi aflatu nici barēm unu singur singurel canon, care se prescrie ținerea sinodelor diecesane. Chiaru pentru aceea este tare durerosu, că unu bărbat de valorea lui Șaguna a dusu pe atâta ómeni în rătăcire.

Dacă altcum Șaguna ar fi voit să fie sinceru, atunci ar fi spusu clerului și poporului său, că sinodul diecesan, ce l'a convocat el, nu are nici o basă canonică în Pravilă și în legislațiunea bisericei resăritene, căci sinodul diecesan este o instituțiune curat apusană. Cu toate aceste înse elu deși resăritenu, totuși voescă să-lu introducă și în biserica sa, fiindu că e o instituțiune bună, folositoare și chiaru pentru aceea de valoare. Numai vorbindu astfel și în circulariul convocării și în cuvintarea de deschidere, ar fi vorbitu așa, cum se cuvine unu bărbat serios și literat ca el. Și atunci ar fi contribuitu nu puțin la limpederea ideilor publicului nostru despre sinode și nu la întunecarea lor.

Cutezarea lui Șaguna însă merge și mai departe. În cuvintarea, cu care a deschis altu sinod diecesan dela 3 Octobru

¹⁾ »Beitrag zur Geschichte der Kirchlichen Union der Rumänen in Siebenbürgen unter Leopold I. Inauguration-Disertation.« Sibiu 1882 pag. 14.

²⁾ »Epistola unui român transilvanenú cãtrã unu amic alu sãu în sãceri eclesiastice și scolastice.« Sibiu 1871 pag. 7.

³⁾ Totu acolo pag. 10.

⁴⁾ Bunul autoru necum sã fi făcutu studiu asupra săborului mare în timpurile mai vechi, darã nu-lu cunóscea chiaru nici pe celu din timpul sãu. Așa la pag. 13 dice, că pe unu din cei doi deputați din fiecare tract ilu chema protopopul la sinod, și că așa s'ar fi întimplat și în sinodul electoralu dela 1868, cându e lucru publicu cunoscutu, că lucrul nu a stat astfel, ci unu deputat fu alesu de clerul tractualu, érá celalaltu fu notariul ad hoc alu sinodului tractualu alesu de clerul tractualu cu majoritate de voturi. Vești Circulariul vicariului capitulariú Constantinú Alutanú în Acte sinodali de I. M. Moldovanu tom. I. pag. 10.

¹⁾ »Arhiepiscopul și Mitropolitul Șaguna« de Nicolaú Popea, Sibiu 1879 pag. 78.

²⁾ Totu acolo pag. 75.

³⁾ Totu acolo pag. 81.

⁴⁾ Totu acolo pag. 138.

1860 se exprimă astfel: „am conchemată pe baza canonului 20 dela Antiochia reprezentanții din partea preoțescă și mirenescă.“¹⁾

Când un bărbat de valorea lui Șaguna a putut vorbi așa categorice despre canonul 20 dela Antiochia, care poruncește episcopului, ca să țină sinodul cu „reprezentanții din partea preoțescă și mirenescă“, atunci tare credem, că din cei de față nici unul nu s'a îndoit, că în adevăr aceea se cuprinde în canonul 20 dela Antiochia, ce a ținut el. Și totuși nici un cuvânt nu este adevărat din ceea ce a ținut Șaguna despre canonul 20 dela Antiochia.

Ca să se vadă cutezarea cea mare, cu care a dus Șaguna pe însuși credincioșii săi în rătăcire, lăsam să urmeze aci în textul întreg canonul acesta, cum se află românește în Pidalion, era în notă cum sună în originalul grecesc.

„Pentru trebuințele bisericesti și pentru deslegarea (pricinelor) celor nedumerite, s'au socotit a fi bine, de două ori în an să se facă sinode de episcopi în fiece care eparhie, odată adică după a treia săptămână a sărbătorii Paschali, ca în a patra săptămână a cincidecimii să se încheie sinodul înscuindându pe eparhioși (episcopi sufragani) celui ce e în mitropolie. Era celălalt doile sinod să se facă pre la Idus alui Octomvrie, care este a zecea Iperbereteu,²⁾ ca la însăși sinodele aceste să vie presbiterii și diaconii, și toți cei ce li-se pare, că se nedreptătesc, și dela sinod să dobândescă judecată. Însă să nu potă ore cari de sine ale face (sinodele) fără de aceea, căroro li-s'au încredințat mitropoliile.“³⁾ Va să dică fără de mitropolitul.

¹⁾ Totă acolo pag. 135.

²⁾ Numirea siromacedoniană alui Octobre.

³⁾ Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, καὶ τὰς τῶν ἀμφισβητούμενων διαλύσεις, καλῶς εἶχεν εἶδος ἐκείνη καὶ ἑκάστην ἐπαρχίαν τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι δευτέρου τοῦ ἔτους ἀπαξ μὲν μετὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντεκοστής ἐπιτελεῖσθαι τὴν σύνοδον, προμνημόσυνοι τοὺς ἐπαρχιώτας τοῦ ἐν τῇ μητροπολεὶ, τὴν δὲ δευτέραν

Precum e destul de evident, canonul acesta, la care se provacă Șaguna, nu vorbește chiar de loc de sinode „de reprezentanții din partea preoțescă și mirenescă“ ci de sinodele, în cari se aduna mitropolitul cu episcopii provinciei sau eparchiei sale, — căci în timpurile vechi provincia mitropolitană se numea eparhie — singurele sinode, pe cari le cunosc Pravila și totă legislațiunea bisericească resăritului.

Sinodele diecesane de „reprezentanții din partea preoțescă și mirenescă“ s'au introdus în apus, și numai acolo fură regulate prin canone. Legislațiunea bisericească resăritenă nu scie absolut nimic de ele. De abia târziu a intrat fama despre ele și în resărită, când apoi pote unii sau alții, înse de sigur tare rari, au început a imita pe apusenii, înse în măsură așa puțină, câtă nici nu s'a ivit necesitatea regulării lor prin canone. Pidalionul, care le numește *săbore sătesci* și *săbore de țară*, era grecesc *σύνδοδος χωρική* de abia le amintesc cu numele în prolegomena sinodelor apusane ținute de S. Ciprianu, ⁴⁾ fără a putea aduce nici barēmă un singur canon orientală, care să se ocupe cu ele. Era canonistul orientală Mateiu Blastare spune apriată, că sinode adevărate sunt numai cele din arhierie.⁵⁾

Se vede destul de lămurit, că Șaguna abusând astfel cu canonele și cu sinodul diecesan, era în credință, că înaintea Romanilor pote abusa ori câtă în direcțiunea acesta, căci nimeni nu-l va demasca.

(Va urmă.)

σύνδοδος γινέσθαι ἰδοὺς ὀκτωβρίαις, ἧτις ἐστὶ δεκάτη περιβριταίου, ὥστε ἐν αὐταῖς ταῦταις σύνοδοις προσεῖναι πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ πάντες τοὺς ἡδικησθαι νομίζοντας, καὶ παρὰ τῆς σύνοδος ἐπικρίσεως τυγχάνειν. Μὴ ἐξεῖναι δὲ τίνας καθ' ἑαυτοὺς σύνοδος ποιέσθαι ἀνεὺ τῶν πεπιστευμένων τὰς μητροπόλεις.

Card. Pitra op. cit. tom. I. pag. 458.

⁴⁾ Pidalion pag. 150 după Dositeiu „Dodecabiblion“ 1015.

⁵⁾ Pidalion pag. 82.

Frați și surori.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

IV.

În fața locului, unde era ascunsă preotul, se întindea un ogror acoperit cu o vegetațiune îmbelșugată de ierburii și plante foarte frumoase, cari în clima noastră împodobesc și locul cel mai pustiu și părăsit. Colo, încunjurat de ieși și capre sprintene și vioase, era prietina noastră Daniilă formândă cu o mică păstoriță în vîrstă fragedă și cu un câine mare ciobănesc o grupă nespusă de dragălașă, pentru carea înse părintele fresce că în acest moment nu se prea însuflețea.

Tinera păstoriță ședea pe o petra înmușchiată, la picioarele ei Daniilă, care răzimată cu cotele pe spinarea cănelui lănos se părea a cerca în fața fetei toate lucrurile acele dragălașe, cari le preamăria cântarea, ce numai câtă o cântase.

Fetița avea pe genunchii o carte, frunzăria mereu într'însa, și nu băga mult în samă admirarea lui Daniilă das Dornas. Cănelul privia la amândoi cu o bunăvoință vedită, ceea ce dovedea, că scena acesta nu a vădută acum pentru întâia dată. Acum copila își ridică capul și arătându la un loc în carte întrebă pe Daniilă:

„Ce e aceea: — Cataclismul?“

Daniilă se făcu confus. Spunându adevărul, el nu scia, ce însemnă cataclismul, și de aceea dișe:

„Cataclismul este, — hm, este — — cataclism!“

Preotul din holdă roși în locul învătăcelului său.

Margarida, așa se chema fetița, își

gândi cauza confuziunii lui Daniilă și trecu cu delicateță mai departe continuându și studiul. Înse în curîndu se vedu silită a cere din nou esplicare dela tinerul său dascăl.

„Era arătă la un loc din carte: „Metempsychosă? — ce mai pote fi și asta?“

De astădată confuziunea lui Daniilă era încă și mai mare. Ce-i pasă lui de dihania ceea ce se chemă metempsychosă, dacă pote să se afe lângă mica sa prietină? Și-și cam perdu răbdarea, dar se ajută într'un mod, pe cum făcu și unii profesori câte odată:

„Acăsta e un lucru, ce pretinde o esplicare, și pentru acăsta astăzi ar fi prea târziu.“

Margarida se îndestulă și ceti încetă mai departe. Apoi era a treia oră:

„Ce însemnă pragmatic?“

Acum se umplu cupa! — Daniilă făcu nu tocmai cu multă grație să cadă jos cartea de pe pōla prietinei sale pe pămînt, ceea ce îndemnă cănelul, să mirōse cartea, și prinse mînuța Margaridei:

„Destul ai studiat astăzi; nici nu vrei de loc, să cetesci atâta, ci să cânti!“

„Să cântu? — Eu? — Ce?“

„Apoi cântecul, ce eu l'am cântat!“

Morena, morena,

Dos olhos castanhos.“

„Asta nu o potă suferi; asta e o prostie.“

„Guida!“

Prescurtarea acăsta poporală a numelui Margarida Daniilă o respică într'un ton atăt de gingaș, câtă îndată se netedira crețele îmbufnate de pe fața păstoriței.

„Apoi cântă dar altceva,“ o rugă băețul.

„Acum nu.“

„Acum da!“

„Soră-mea Clara scie cânta, eu nu sciu.“

„Soră-ta Clara cântă așa de — —“

Și Daniilă plesni cu dispreț din degete, era Guida lingușită prin acăsta începă să cânte cu un glas plin de farmec, ce pe părintele Antonio la ori ce altă prilej l'ar fi desfătat.

După ce-și termină cântarea, se dădură amîndoi câțva timp tăcerii. Daniilă o intrerupse dicîndu:

„Și tu nu voiai să cânti, Guido. — — Dar însereză, trebuie să pornesc.“

Și adause melancolic:

„O, câtă trebuie astăzi să mai înveți, uită-te numai, atâtea pagini!“

Elu îi arătă pensulă, ce i-l'a dată parochulă.

„Dar ce înveți?“

„O, viața alorū câțiva generali vechi, cari sau omorîți sau au fost ei omorîți.“

„Și-apoi atari lucruri are omul, să învețe, pentru ca să se facă preot, Daniilă?“

„Firesce, că acestea trebuie știute. Dar ce diși? Preot? — Eu preot? Nu-mi vorbi despre acăsta!“

„Cum?“

„Nu, nu! — Încă nu s'a ascuțit briciul, cu care să-mi facă tonsura!“

„Dar — — dar tatălă tēu?“

„Tata nu are dreptul, să mă silēscă la acăsta!“

„Dar domnul paroch?“

„Elu cu atăt mai puțin; elu are să lase pe omeni, să se facă, ce voesc!“

„Dar spune-mi cel puțin, de ce nu vrei să te faci preot, Daniilă?“

„Cum poți și întreba, Guido? — Nu voi să mă fac preot, pentru că — — pentru că nu voi, pentru că mai scumpă te aflu pe tine, decătă totă lumea, — pentru

că voi, să te ieși de soție! — Așteptă numai, Guido, că vei vedea tu."

Preotul încrămeni la cele ce au și vedea.

Și el nu se putu stăpâni de a nu da expresiune reprobării sale într'un mod destul de tare, câtă ușor a putut fi observat de toți cei ce luau parte la scena acesta.

„Ce-a fost asta, Guido?” — întrebă Daniil îngâlbinit, înspăimântat se ridică de jumătate și privi în jur de sine.

Er cănele, mai înainte de ce ar fi răspuns păstorii, se aruncă cu o lătrătură turbată spre holda de seacă, în care sta ascuns preotul.

Margarida îl chema la sine strigându: „Gigante, — — aici, aici!”

„Ce caută animalul?” — —

Daniil privia cu neliniște la căne, care se făcea tot mai sălbatic, și-l întrebă:

„Ce-l ascunsu acolo? Caută, caută, Gigante!” Nici o poruncă nu s'a împlinit vre-odată mai repede ca acesta. În sărituri uriașe sbura cănele în seacă și se apropia de părintele Antonio așa de amenințător, câtă preotul trebui să se retragă dinaintea cânelui uriaș.

„Chemă cănele, Daniil, — — mă omoră, chemă cănele!”

Daniil nu putea să respice un cuvânt. El privia cu ochi înholbați la preotul, care de sigur ar fi pătit-o, dacă din această situație amenințătoare nu l-ar fi scăpată Margarida prin strigătura poruncitoare: „Gigante, îndată îndărăpt!”

Preotul era mântuit. Acum se gândi, ore să nu dea pe loc fră liber sentimentelor sale pedagogice. Dar într'aceea se hotărî la o deprimătoare tăcere și se întorse încet cătră casă.

Margarida izbucni în plâns. Ea chemă cănele, fluera după turmă și cu o agerime

proprie femeilor dădu prietinelui său sfatul, ca numai decât să plece, ca pe cât se poate, să ajungă înaintea părintelui acasă.

V.

În ziua următoare, ce era Duminecă, părintele Antonio se pregătea de sfânta liturgie în sacristie. Gândurile lui atât de tare erau concentrate la acest sfânt lucru, câtă de întâmplarea din sara trecută îi aduse aminte numai Iosé das Dornas, când din întâmplare intră în sacristie. Preotul îi făcu semn, să-l aștepte după terminarea liturghiei în cimitier.

Iosé ascultă de îndrumarea preotului. După liturgie se duse în cimitier, care cu parcul său umbros și cu cărările sale largi era un loc plăcut de preumblare al locuitorilor satului. Aici se vorbea câte ceva din ale politice, se cerea sfatul lui Iosé în treburile economice, părerile lui despre seceriș și vreme, și în urmă făcându-și și stomacul pretenziunile sale, fie care se ducea acasă la prânzul gras de Duminecă.

Iosé das Dornas se cam miră puțin, că preotul așî îl face să aștepte atâta. El își afundă mâinile în busunare și-și bătea capul voinde să ghicescă, ce poate să-i spună preotul. În urmă éta și părintele Antonio, tinându calea de-a dreptul spre das Dornas.

El îi multămi bătrânului țerău și apoi începu:

„Trebuie să-ți spun o vorbă, Iosé, despre fiul tău.”

„Doră-i trebuesc cărți nouă, Sfântia Ta? Mă rog, dispune numai.”

„Nu, nu, nimica de acestea. Am, să-ți spun de tot altceva.”

(Va urma.)

Bibliografie.

Chiar acum a apărut de sub tipar și se află de vânzare la tipografia seminarială

Euchologiu

edițiunea a doua, revădită după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagini, pe hârtie velină, tipariu frumos în negru și roșu. — Prețul nelegat fl. 2.80, era legat în piele tare fl. 3.80. ¹⁾

Tot acolo se mai află:

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea II-a 60 cr., partea III-a 80 cr., la olaltă I fl. 50 cr.

Pregătire la morțe, adică considerațiunii asupra maximelor eterne folosite tuturor pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfonso Maria de Liguori* Doctor al Besericei. În versiune românească de Membrii societății de lectură Inocențiu M. Clain. Blăși 1893. Tipografia Seminarului arhidieceșan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societății.

Tricodă, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcii fl. 10.

Orologeriă, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericei unite de Dr. A. Grama broș. I fl. 50 cr.

Testamentul și Litterele fundamentale ale fericitului Arhiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș *Dr. Ioan Vancea de Buteasa*. Blăși 1892. Tipografia Seminarului gr. cat. din Blăși. Se află de vânzare la Administrația „Unirii”. Prețul: 10 cr., cu partă postală 15 cr.

Decretele Conciliului provincial al doilea, edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Apostoleriă, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

¹⁾ În Nr. 12 din erore s'a tipărit prețul fl. 2.50 și 3.50.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Cu deosebită stimă cueză a încunoscintă pre
Veneratul Cleru greco-catolic,
că precum și până acum ia asupra-mi gătirea de
iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privește lucrul de măsari și de sculptor, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu așezarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtăși ocașional-minte de prețuită-î încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna într'acolo, că și de aci înainte se merită renumele celu bun, care mi-lam câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându departările, prin această capacitatea de concurență mi-sa marită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. biseric.

(6) 32—52

Turnătoria de clopote și de metale a lui ANTONIU NOVOTNY

în
(2) 18—26 **Timișoara-Fabrică**

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la preturnarea clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopotiri întregi armonioșe, pe lângă garanță pe mai mulți ani, în fiesce care mărime provedute cu ajustări de feru bătut construit spre a întore clopotele cu ușurință în ori ce parte, îndată ce sunt bătute de o lature, prin ceea ce sunt mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de el inventatele și de mai multe ori premiatele

Clopote patentate găurite,

caru au un tonu mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, câtă unu clopotu patentat de 300 kg. este egal în tonu cu unulu de 400 kg. turnat după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea de scaune de fieru bătut de sine stătore, spre preadjustarea clopotelor bețrâne cu corone de feru bătut ca și spre turnare de clopote pentru orologe și de toce din metalu. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot-deuna în magazin.

Prețurile ilustrate se trimit gratis și franco.